

א. לדברי ריש לקיש, אין ארץ ישראל בדוקה מטומאת התהום, הלכך פרת חטאת שנשרפה מחוץ למקום הבדוק לה – פסולה. ורבי יוחנן אמר: כל ארץ ישראל בדוקה היא.
מבואר בתוס' שמדין תורה אין צריך בדיקה אף לריש לקיש (וע' יד דוד). ומאידך גיסא, אף לרבי יוחנן עשו מעלה לכתחילה בפרה אדומה לחוש לקבר התהום.

ב. לדעת ריש לקיש ירד המבול בא"י. ולרבי יוחנן לא ירד. אבל שלט בה ההבל מן הרוותחים, וממנו מתו.

ג. הדגים שבים לא מתו כולם (מכל אשר בחרבה מתו). וכן עוג מלך הבשן והראם – שהיו צמודים לתיבה, נעשה להם נס ולא מתו.

קצ. א. האם יש מקום מיוחד לשריפת הפרה ולשחיטתה?

ב. האם קדשי בדיק הבית בכלל 'קרבן'?

א. הפרה נעשית חוץ לשלש מחנות, כנגד פתח אהל מועד.

הר המשחה – לאו דוקא, אלא כל שכנגד הפתח כשרה (מנ"ח שצו, י).

שרפה לפנים מחומת ירושלים – פסולה (רבי יוחנן).

משמע מרש"י ותוס' אפילו כנגד הפתח פסול. ואולם מהרמב"ם משמע שכנגד הפתח כשר בדיעבד גם אם לא יצא חוץ לשלש מחנות (עפ"י זבח תודה. וכן צידד בשפ"א. ובק"ן אורה כתב שנראה מדברי הרמב"ם שכל שהשריפה לא היתה במקום השחיטה, אפילו שניהם היו כנגד הפתח – פסולה, אך צ"ע מקור הדבר).

שרפה מחוץ לחומה שלא כנגד פתח אהל מועד; לדברי רבי יוחנן פסולה ולדברי רבי אושעיא כשרה. נחלקו האם מקישים שריפה להזאה.

וכן אם שחטה שלא כנגד הפתח – לריו"ח פסולה ולריש לקיש כשרה [במקום הבדוק מטומאה] (כ"ה לפי גרסה אחת, אך לספרים אחרים לא מצינו מחלוקת בשחיטה ואפשר שלכו"ע פסולה, וכמו שאמר רב אדא בר אבהו).

ב. קדשי בדיק הבית בכלל 'קרבן' הם, ככתוב בתכשיטים שבמלחמת מדין. [ואולם השוחטם בחוץ פטור לפי שאינם ראויים לבוא פתח אהל מועד].

אף בלשון בני אדם מצינו שנקראו כן (וע' ערכין כ: 'בית זה קרבן' וברש"י חולין קלט).

דפים קיג – קיד

קצא. מה נתמעט מהכתובים פתח אהל מועד; לפני משכן ה'; לה' שבענין שחטי חוץ?

מפתח אהל מועד נתמעט כל שאינו ראוי לבוא להיקרב מתחילתו, כגון בעל מום ורובע ונרבע קודם שהוקדש. וכן קדשי בדיק הבית, אעפ"י שנקראים קרבן, אינם עתידים לבוא פתח אהל מועד. וכן נתמעטה פרה אדומה שאינה באה פנימה. וכן נתמעט שעיר המשתלח לאחר וידוי (שאעפ"י שבתחילה נראה לבוא לצורך הגרלה וידוי, אך משיצא לאחר הוידוי, שוב אינו נראה לבוא. רש"י).
גם מיעטו בזה השוחט על גג ההיכל (עתוס').

מלהקריב קרבן לפני משכן ה' מיעטו דברים שנראו בתחילה לבוא אל אהל מועד אלא שנפסלו, שאין חייבים עליהם.

והם: רובע ונרבע לאחר שהוקדשו;

מוקצה ונעבד לאחר שהוקדשו [ואי אתה מוצא אלא בקדשים קלים וכריה"ג שממון בעלים הם, אבל שאר קדשים אינם נאסרים לאחר הקדשתם, שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו].

ולפי מה דלא קיימא לן כרבי יוסי הגלילי, השוחט בחוץ קדשים קלים שהוקצו או נעבדו לע"ז לאחר הקדשם – חייב, שהרי לא נאסרו (ליקוטי הלכות). וי"א שהלכה כרבי יוסי הגלילי (ע' יד

רמה ב"ב כג. וע"ע משנה למלך מעילה ד, ח; קצוה"ח תו; מג"ח יח, יא, נא, ה תקעא, ח; חו"א ב"ק ג, טו);

אתנן, מחיר, כלאים ויוצא דופן – בולדות קדשים, וכמאן דאמר 'בהוייתן הן קדושים', שחל האיסור בעודם ברחם אמן ורק כשנולדו תחול עליהם קדושת הגוף, ואעפ"י שנראו בתחילה לבוא אל אה"מ, אגב אמן, אין חייבים עליהם.

מלה' מיעטו שעיר המשתלח קודם וידוי, ש[אעפ"י שראוי לבוא אל פתח אהל מועד כדי להתודות] אינו מיועד לה' אלא לעזאזל.

דף קיד

קצב. א. המקריב בחוץ דבר שאינו ראוי עתה להקרב בפנים אבל ראוי לאחר זמן – מה דינו?

ב. המקריב 'מחוסר זמן' בפנים – האם לוקה על כך?

ג. הזובח קרבן פסח בבמת יחיד – מה דינו?

ד. אלו קרבנות היה מותר להקריב בשבע שנות כיבוש וחילוק?

א. המקריב בחוץ דבר שאינו ראוי לפנים אלא לאחר זמן; לחכמים פטור ולר"ש הריזה ב'לא תעשה' (לריש לקיש, משום לא תעשון... איש כל הישר... ולרבה מלא תוכל לזבח את הפסח...). ואין בו כרת.

ב. המקריב מחוסר זמן בפנים, אעפ"י שהוא פסול וכל דבר פסול מוזהרים עליו מלהקריבו, אמר רבי זירא שאינו לוקה כי הכתוב נתקן לעשה. בתחילה אמרו שלדעת רבי שמעון במשנתנו – לוקה (משום לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים פה היום... – אזהרה מלהקריב חובות באהל מועד שבגלגל הגם שראויים לאחר זמן, בשילה), ואולם רנב"י אמר שגם לרבי שמעון אינו לוקה בפנים. (וכן להסבר רבה, אינו לוקה במחוסר"ז בפנים לר"ש).

ג. הזובח קרבן פסח בבמת יחיד, עובר משום לא תוכל לזבח את הפסח..., ואין צריך לומר בשעת איסור הבמות ובי"ד בניסן לאחר חצות – שדינו ב'הכרת' כשאר שחוט-חוץ, אלא אף בזמן התר הבמות אסור הדבר ב'לא תעשה', שלא הותר להקריב בבמה אלא נדרים ונדבות (כן יוצא למסקנא, כפי דיחוי הגמרא להסבר רבה. וערש"י פסחים צא).

אף בדיעבד, השוחט את הפסח בבמה – פסול. ואינו דומה לשלמי חגיגה ששחטם בבמה שאמרו בירושלמי (מגילה א, יב) כשרים ולא עלו לחובה (משך חכמה ראה טו, ה). ועולת ראה שנשחטה בבמה קטנה, גם היא כשרה ולא עלתה לחובה. ע' מש"ח משפטים כד, ה).

ואם זובחו שלא בזמנו, כגון קודם חצות – היות והוא נעשה שלמים, מותר להקריבו בבמה, בזמן התר הבמות.

ובשעת איסור הבמות, עובר משום 'שחטי חוק' ודינו בכרת [מלבד הלאו המסוים שעוברים עליו אף בזמן הזה] (עפ"י מנחת חינוך תפז).

ד. בי"ד שנים של כיבוש וחילוק היה אהל מועד בגלגל, ובאותה שעה הותרו במות היחיד, אבל נאסר עליהם להקריב חובות, בין בבמת יחיד בין בבמת ציבור – לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים פה היום... [להלן (קיו) ישנה דעת תנאים שחובות היחיד קרבים בבמת ציבור].

דפים קיד – קטו

קצג. מה דינם של הקרבנות דלהלן, כששחטם לשמו וכששחטם שלא לשמו, בפנים ובחוק, בזמנם וב'מחוסר זמן'?

א. חטאת.

ב. אשם.

ג. עולה.

ד. מהם הכללים העולים?

א. חטאת בזמנה; לשמה כשרה, שלא לשמה פסולה. וכשהיא במצב 'מחוסר זמן', בין בגוף הקרבן כגון תוך שמונה ללידתה, בין בבעלים כגון חטאת יולדת תוך מלאות הימים – פסולה בכל אופן, בין לשמה בין שלא לשמה.

הלכך אם שחטה בחוק, בזמנה לשמה – חייב שהרי ראוי לפנים. שלא לשמה – נראה מתירוף הגמרא שחייב (וכמש"כ רש"י), שהרי ראוייה לשמה בפנים.

וע' גם בתוס' יומא סג. שכתבו שחייב. ואילו לעיל נט: כתבו זאת בלשון ספק, וכנראה תלוי הדבר בשאלת הגמרא ובתירוצה כאן (ע' בית זבול ח"ב כט,א). וע' בחדושי הגר"ז"ר בענגיס (ח"ב ט) שהדבר פשוט ללא חולק. ומאידך החזו"א (לקוטים ה) נקט לעיקר שלפי המסקנא אין ריבוי מהכתוב לחייב 'שלא לשמה' בזמנו הלכך פטור.

שחטה בחוק ב'מחוסר זמן' – לעולם פטור, שהרי אינה ראוייה בפנים. ולדברי רבי שמעון הריזה ב'לא תעשה', כנזכר לעיל.

ב. אשם בזמנו; לשמו כשר, שלא לשמו – לחכמים כשר ולא עלה לשם חובה. ולר' אליעזר פסול. מחוסר זמן; לשמו – פסול, שלא לשמו – לדברי רב חלקיה בר טובי כשר, ולדברי רב הונא פסול (שאיין לך דבר שאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו, מלבד פסח בשאר ימות השנה שהרי נעשה שלמים). מלבד כשהפריש מראש שני אשמות לאחריות, הרי אחד מהם דינו להיקרב כעולה, הלכך כשר שלא לשמו.

הלכך בחוק בזמנו בין לשמו בין שלא לשמו – חייב. וכשהוא מחוסר זמן; לשמו – פטור [ואעפ"י שראוי להיקרב שלא לשמו בפנים (לרב חלקיה), הריהו מחוסר עקירה, הלכך במצב זה אינו ראוי לפתח אהל מועד], שלא לשמו – לרב חלקיה בר טובי חייב ולרב הונא פטור, מלבד במפריש שני אשמות לאחריות, שאם שחט אחד מהם בחוק קודם זמנו לשם עולה – חייב.

ג. העולה בזמנה כשרה בין לשמה בין שלא לשמה, אלא שאם נעשתה של"ש אינה עולה לחובת בעליה [ובן עזאי (יא): פוסל של"ש. ולא הודו לו חכמים]. שלא בזמנה; אם מחוסרת זמן בגופה כגון בהמה פחות משמונה ימים ללידתה – פסולה. ואם בבעלים, כגון נזיר קודם שנטהר להביא קרבנותיו – כשרה (כנדבה).